

Mgr. Irena Fuková

Adjektiva tvořená od infinitivního/minulého slovesného kmene příponou *-c(i)* v češtině staré a v češtině doby střední

Adjectives formed from the infinitive/past verb stem by the suffix *-c(i)* in Old Czech and Middle Czech

Abstrakt

Práce se věnuje analýze adjektiv tvořených od infinitivního/minulého slovesného kmene příponou *-c(i)* v češtině staré a v češtině doby střední. Popisuje vývoj tohoto slovtvorného subsystému ve sledovaném období. Soustředí se především na postižení významů jeho jednotek, zastoupení jednotlivých slovtvorných kategorií, řešení otázky míry jeho významového vyhranění, zvláště oproti participiálním adjektivům, a dále na stanovení doby jeho vzniku.

Adjektiva odvozená od inf./min. kmene příponou *-c(i)* je možné výhradně na základě formy ve staročeských pramenech identifikovat pouze částečně, neboť vlivem nejednoznačného zápisu a probíhajících hláskových změn splývají v některých případech s adjektivy participiálními nebo s adjektivy se zakončením *-č(i)*. Cílem práce je proto také rekonstruovat předpokládaný systém adjektiv odvozených příponou *-c(i)* ve staročeském a středněčeském období.

Z faktu částečné formální nejednoznačnosti sledovaného typu adjektiv plyne základní postup analýzy materiálu: Nejprve jsou charakterizována adjektiva tvořená příponou *-c(i)* v případech, kdy jsou jednoznačně odlišitelná od participiálních adjektiv, a pak je podle zjištěných údajů určeno, která z možných, ale formálně nejednoznačných slov jsou součástí sledovaného adjektivního typu. Výhradně na základě formy je možné jednoznačně odlišit od adjektiv participiálních všechna adjektiva odvozená příponou *-c(i)* od inf./min. kmene sloves 5. a 6. inf. třídy. Cílem analýzy omezené na deriváty od sloves těchto dvou tříd je především stanovení slovtvorných kategorií sledovaného formálního typu, v případě účelových adjektiv pak zjištění typu nositele vlastnosti (3.2.1). Součástí uvedené analýzy je vymezení průniku zkoumaného adjektivního typu s adjektivy zakončenými na *-č(i)* (3.2.1.3). Následuje porovnávací srovnání adjektiv s formantem *-c(i)* s adjektivy participiálními, paradigmatickými i neparadigmatickými (3.2.2–3.2.4). Zjištěné informace jsou pak východiskem pro vydělení a popis derivátů odvozených od inf./min. kmene sloves ostatních tříd, neboť tyto deriváty zpravidla formálně splývají s participiálními adjektivy (3.2.5–3.2.7). Do této analýzy byly zahrnuty pouze deriváty vzniklé výhradně sufixací nebo konverzí.

Samostatný oddíl (3.3) je pak věnován derivátům odvozeným nebo spoluodvozeným prefixem *ne-*. Určuje hranici mezi deverbativy vzniklými smíšeným způsobem a deadjektivy vzniklými prefixací, a zabývá se tak zároveň tématem další derivace od sledovaných adjektiv. Další oddíl (3.4) se zaměřuje na ostatní deverbální adjektiva, která ve staročeském období nesla účelový význam, a konkurovala tak adjektivům odvozeným příponou *-c(i)*.

Část zabývající se analýzou materiálu středněčeského období (3.6) se soustředí pouze na adjektiva se sufixem *-c(i)* vzniklá výhradně sufixací a je uspořádána analogicky. Na základě srovnání s materiálem staročeského období jsou vysloveny závěry o vývoji produktivity a slovtvorných kategorií tohoto formálního typu.